

Täysistunto

Keskiviikko 1.10.2025 klo 14.00—18.59

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain, henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain, ulkomaalaislain 131 §:n sekä poliisilain 2 luvun 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 121/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä läpi, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Rantanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.05 Sisäministeri Mari Rantanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehdotus perustuu hallitusohjelmaan, jonka tavoitteena on vahvistaa rikostorjuntaa ja parantaa biometriikan käytön edellytyksiä lainvalvonnassa ja rikostorjunnassa. Tässä esityksessä ehdotetaan muutoksia neljään lakiin: henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin, henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettuun lakiin, ulkomaalaislakiin ja poliisilakiin. Siinä ehdotetaan, että poliisi saisi jatkossa käyttää passin, henkilökortin ja ulkomaalaisten biometrisiä tietoja silloin, kun se on välttämätöntä vakavimpien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. Lakimuutos mahdollistaisi biometrinen tietojen käyttämisen vain viimeisenä keinona silloin, kun henkilöä ei voida tunnistaa minkään muiden käytettävissä olevien keinojen avulla. Muutos koskisi poliisin passirekisteriin ja henkilökorttirekisteriin tallennettuja sormenjälkiä ja kasvokuvia sekä poliisin ja Maahanmuuttoviraston rekistereihin tallennettuja ulkomaalaisten biometrisiä tietoja.

Esityksen taustalla on kaksi eduskunnan lausumaa, jotka tukevat käsillä olevaa asiaa. Eduskunta edellytti vuonna 2021 henkilökorttilain muutosta koskevassa vastauksessaan, että sisäministeriö selvittää edellytykset lainmuutokselle, jolla sormenjälkien käyttäminen olisi mahdollista ainakin kaikkein törkeimpien rikosten ennaltaehkäisemiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi. Nyt annettu esitys pohjautuu osaltaan sisäministeriön vuonna 2022 valmistuneeseen selvitykseen. Eduskunta on lisäksi edellyttänyt vuonna 2022 Schengenin tietojärjestelmää koskevan kansallisen sääntelyn yhteydessä, että hallitus selvittää ja arvioi ulkomaalaisten biometrinen tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä ja ryhtyy tarvittaessa toimiin kansallisen lainsäädännön muuttamiseksi.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan passirekisterin ja henkilökorttirekisterin biometrisiä tietoja tai Maahanmuuttoviraston hallussa olevia biometrisiä tietoja ei tosiaan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 88/2025 vp

kaan saa käyttää henkilön tunnistamiseksi edes silloin, kun kyse on kaikkein vakavimmista rikoksista. Nyt tämä epäkohta on tarkoitus korjata. Tällä hetkellä poliisin rekisterissä olevia ulkomaalaisten biometrisiä tietoja saa käyttää vain erittäin rajatusti tiettyjen valtion turvallisuuteen liittyvien rikosten torjunnassa. Poliisi voi siis joutua esimerkiksi keskeyttämään henkirikoksen tai muun törkeän rikoksen tutkinnan, koska epäilyä ei saada tunnistettua, vaikka rikospaikalta olisi löydetty vertailukelpoinen sormenjälki tai tapauksesta olisi olemassa videomateriaalia.

Esityksen mukaan tietoja voisi käyttää silloin, kun kyse on niin sanotuista ylitörkeistä rikoksista, joista laissa säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta. Näihin rikoksiin kuuluvat muun muassa vakavimmat sota-, maanpetos- ja valtiorikokset, seksuaalirikokset, henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvat rikokset, ryöstörikokset, yleisvaaralliset rikokset, terrorismirikokset, ympäristörikokset ja huumausainerikokset. Lisäksi tietoja saisi käyttää, kun kyse on eräistä muista rikoksista, joista on säädetty alle kuuden vuoden vankeusrangaistus. Tältä osin ehdotus on rajoitettu vain tiettyihin vakaviin rikoksiin, joihin kuuluu esimerkiksi maanpetos- ja vakoilurikoksia, terrorismirikoksia, yleisvaarallisia rikoksia ja lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyviä rikoksia. Mukana on myös järjestäytyneeseen rikollisuuteen tyypillisesti kytkeytyviä rikoksia, kuten törkeä vapaudenriisto, törkeä kiristys, törkeä ampuma-aserikos ja törkeän henkeen ja terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu. Hallitus työskentelee hartiavoimin järjestäytyntä rikollisuutta vastaan, ja tämä esitys on yksi keskeinen toimi siinä työssä. Ulkomaalaisten tietoja saisi lisäksi käyttää myös sellaisten rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi, joilla on kiinteä yhteys tietojen alkuperäisiin käyttötarkoituksiin kuuluvaan valtion turvallisuuden suojaamiseen. Näin ollen tällä esityksellä ylläpidetään myös kansallista turvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Yksittäisiä rekisteritietoja saisi käyttää henkilöllisyyden selvittämiseksi lainvalvontaviranomaisten tehtävissä silloin, kun se on välttämätöntä eikä henkilöä voida tunnistaa minkään muiden käytettävissä olevien tietojen avulla. Tietoja saisi lisäksi jatkossakin käyttää nykyistä vastaavasti onnettomuuden, katastrofin tai rikoksen uhrin tunnistamiseksi ja poliisin lupahallinnossa passin ja henkilökortin myöntämisen yhteydessä. Esityksessä on otettu huomioon, että biometriset tiedot ovat arkaluonteisia tietoja, joita voi käyttää ainoastaan, kun se on välttämätöntä. Tietojen käyttöedellytyksistä pitää myös säätää täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Tästä syystä esityksessä ehdotetaan yksityiskohtaista sääntelyä siitä, mihin tarkoituksiin biometrisiä tietoja saa käyttää, kenellä on oikeus käyttää tietoja ja miten tietojen käytöstä päätetään. Esimerkiksi tietojen käyttäminen merkittävän vaaran estämiseksi ja rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi olisi mahdollista vain pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen tai vastaavan Rajavartiolaitoksen, Tullin tai Puolustusvoimien virkamiehen kirjallisen päätöksen perusteella.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan myös joitain muita muutoksia biometristen tietojen käyttöön ja luovuttamiseen. Rikosten estämisen, paljastamisen ja selvittämisen lisäksi poliisi saisi käyttää tietoja, kun se on välttämätöntä hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran estämiseksi. Poliisi voisi luovuttaa tietoja Rajavartiolaitokselle, Tullille ja Puolustusvoimille silloin, kun on kyse niiden toimivaltaan kuuluvista vaaratilanteista tai vakavista rikoksista. Tietoja saisi luovuttaa nykyistä laajemmin myös Schengenin tietojärjestelmään, jonka avulla tuetaan muun muassa ulkorajojen valvontaa, EU:n palautuspolitiikan tehokkuutta ja jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välistä yhteistyötä. Lisäksi suojelupoliisi ja Puolustusvoimat saisivat käyttää tietoja maanpuolus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 88/2025 vp

tuksen suojaamiseksi ja kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi sitä vakavasti uhkaavalta toiminnalta. Sormenjälkivertailuja näissä tarkoituksissa saisi tehdä vain erikseen nimetty asianmukaisen koulutuksen saanut KRP:n palveluksessa oleva virkamies. Myös kasvokuvien vertailu edellyttäisi kirjallista päätöstä, ja vertailuja saisi tehdä vain asianmukaisen koulutuksen saanut poliisin virkamies. Tietojen käyttöä myös valvottaisiin tarkasti. Tietosuojavalvottu valvoo kaikkea poliisin henkilötietojen käsittelyä tietosuojalainsäädännön mukaisesti. Poliisin järjestelmien käyttöä valvotaan säännöllisesti myös osana sisäistä ja ulkoista laillisuusvalvontaa.

Esityksessä on kaiken kaikkiaan kyse sellaisista vakavista rikoksista, joiden tehokas estäminen ja selvittäminen on erityisen tärkeää sekä yksilöiden että yhteiskunnan turvallisuuden kannalta. Vahvistamme rikostorjuntaa hallitusohjelman mukaisesti. Vakaviin rikoksiin syyllistyneiden kiinni saaminen helpottuu, järjestäytyntä rikollisuutta voidaan torjua paremmin, ja kansallinen turvallisuus paranee. Esityksen taustalla on siten painava yhteiskunnallinen tarve.

Arvoisa puhemies! Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille esittelystä. — Ja nyt edustaja Strandman.

17.13 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Kunnioitettu ministeri! Hallitusohjelman mukaisesti hallitus vahvistaa rikostorjuntaa kansalaisten turvallisuuden sekä viranomaisia kohtaan koetun luottamuksen lisäämiseksi. Nyt käsiteltävä esitys tähtää siihen, että poliisin ja muiden lainvalvontaviranomaisten mahdollisuudet hyödyntää biometrikaa paranevat.

Esityksen myötä poliisin ja Maahanmuuttoviraston rekistereissä olevia biometrisiä tietoja voitaisiin käyttää nykyistä laajemmin vakavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. Tällaisissa rikoksissa on kysymys vakavimmista uhista, joihin liittyy painava yhteiskunnallinen intressi. Konkreettisesti kyse on rikoksista, joihin sisältyvät maanpetos, vakoilurikokset, terrorismirikokset, yleisvaaralliset rikokset, järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvät rikokset sekä lasten seksuaalinen hyväksikäyttö. Lisäksi mukaan kuuluvat rikokset, joista laissa säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta. Näiden rikosten torjuminen, paljastaminen ja selvittäminen on keskeistä niin yksilöiden kuin koko yhteiskunnan turvallisuuden kannalta.

Arvoisa rouva puhemies! Muutoksilla parannetaan rikostorjunnan tehokkuutta mutta samalla edistetään myös maanpuolustuksen suojaamista sekä kansallisen turvallisuuden vahvistamista. Meidän on pystyttävä varautumaan toimintaan, joka vakavasti uhkaa yhteiskuntaamme, ja tämä esitys antaa siihen konkreettisia työkaluja. On kuitenkin tärkeää korostaa, että vaikka laajennamme biometristen tietojen käyttöä, emme tee sitä kevein perustein. Tietojen hyödyntäminen kohdistuu vain sellaisiin rikoksiin, joiden torjunta on välttämätöntä yksilöiden ja yhteiskunnan turvaamiseksi. Samalla varmistamme, että perus- ja ihmisoikeudet sekä henkilötietojen suoja toteutuvat täysimääräisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on välttämätön, jotta Suomi pysyy turvallisena maana ja viranomaisilla on käytössään nykyaikaiset ja tehokkaat keinot torjua kaikkein vakavimpia rikoksia. Se vahvistaa kansalaisten turvallisuutta, lisää luottamusta viranomaisiin ja tukee yhteiskuntaamme kriisinsietokykyä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 88/2025 vp

Haluun osoittaa erityisen kiitoksen ahkerasta työstä maamme turvallisuuden vahvistamiseksi sisäministeri Mari Rantaselle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

17.16 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Rantasta esityksen nopeasta ja huolellisesta valmistelusta ja esittelystä.

Tänään keskustelemme hallituksen esityksestä biometristen tietojen käytöstä poliisi- ja maahanmuuttoviranomaisten työssä. Tähän asti passirekisteriin ja henkilökorttirekisteriin tallennettuja tietoja ei ole voinut käyttää rikosten torjunnassa, mutta nyt hallitus esittää muutosta, joka mahdollistaa niiden käytön vakavien rikosten ennalta estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä. On huomattava, että kyse on sellaisista rikoksista, jotka uhkaavat suoraan kansalaistemme henkeä ja turvallisuutta, kuten terrorismirikokset, henkiriikokset ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys vahvistaa poliisin ja muiden viranomaisten mahdollisuuksia hyödyntää biometrisiä aineistoja. Se tarkoittaa, että esimerkiksi valvontakameroista tai kansainvälisestä tiedustelusta saatua kuvamateriaalia voidaan jatkossa verrata poliisin rekistereihin. Tämä tuo rikostutkintaan uusia keinoja ja mahdollistaa uhrien sekä rikosentekijöiden tunnistamisen tilanteissa, joissa mikään muu keino ei riitä. Kyse on välttämättömästä työkalusta tilanteissa, joissa suomalaisia uhkaa vakava vaara.

Arvoisa puhemies! Esityksestä riippumatta on kansalaisten tiedot pidettävä turvassa. Jokaisen on voitava luottaa järjestelmäämme. Esitys ei ole syntynyt ilman huolellista valmistelua, sillä siihen kohdistuvat yksityisyyden suojaan liittyvät kysymykset ovat merkittäviä. Siksi esitys on valmisteltu perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla erittäin huolellisesti, ja jokainen käyttötapaus rajataan vain niihin tilanteisiin, joissa yhteiskunnan turvallisuus painaa kaikkein raskaimmin. Meidän tärkein tehtävämme on taata kansalaistemme turvallisuus kaikissa tilanteissa. Tässä esityksessä turvataan sekä kansalaisten oikeudet että heidän turvallisuutensa.

Arvoisa puhemies! Kansalaisten luottamus oikeusjärjestelmään rakentuu paitsi rikosten ennalta estämisestä, myös siitä, että rikoksiin syyllistyneet saadaan kiinni ja tuomitaan teoistaan. Biometristen tietojen käytön laajentaminen on askel, joka vahvistaa tätä luottamusta. On tärkeää, että yhteiskunnassamme rikoksia ei katsota läpi sormien. Tekijät on tunnistettava ja asetettava vastuuseen. Pidetään päätöksillämme huolta kansalaistemme arjen turvallisuudesta. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

17.20 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys tarkoittaisi hyvin pitkälle meneviä rajoituksia perusoikeuksiin ja henkilötietojen suojaan. Kuten esityksessäkin todetaan, biometriset tiedot kuuluvat henkilötietoryhmiin, jotka ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta. Tehokkaampi rikostorjunta ja vakavien yhteiskunnallisten vaarojen ehkäisy ovat todella tärkeitä ja kannatettavia tavoitteita, ja varmasti nämä jaamme kaikki tässä salissa. Tässä lakiesityksessä on kuitenkin kyse varsin järeästä viranomaisten toimivallan lisäyksestä, eikä sitä pidä tehdä kevyin perustein. Hallituksen esitys sallisi biometristen tietojen käytön myös alkuperäisen käyttötarkoituksen ulkopuo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 88/2025 vp

lella. Se murentaisi käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta, jota perustuslakivaliokunta on painottanut erityisen vahvasti juuri tällaisten arkaluontoisten tietojen kohdalla.

Arvoisa puhemies! Nostan muutamia huomioita tästä esityksestä:

Ensinnäkin on suuri kysymysmerkki, onko näin merkittävä puuttuminen perusoikeuksiin oikeassa suhteessa siihen, mitä sillä saavutetaan. Hyötyjen rinnalla pitää punnita myös riskejä: väärinkäytöksiä, tietovuotoja ja virheellisiä tunnistuksia. Tätä punnintaa ei hallituksen esityksessä riittävästi tehdä.

Toiseksi, vaikka esityksen mukaan rikosten vakavuus on ratkaisevaa, kun arvioidaan perusoikeuksiin puuttumisen oikeasuhtaisuutta, nyt hallituksen esityksen ongelmana on, että listalla on mukana myös vähäisempiä rikoksia. Jos tietojen käyttö ulottuu hyvin laajasti eri rikosnimikkeisiin, voi olla, että rekisterien alkuperäinen käyttötarkoitus jää taka-alalle. Tämä olisi vastoin perustuslakivaliokunnan linjauksia.

Kolmanneksi, ehdotuksessa ei tehdä eroa sormenjälkien ja kasvokuvien käytön välillä. Tämä tekee mahdollisesta tietojen käytöstä laajempaa kuin mitä rikostorjunnan tarpeet monissa tapauksissa oikeasti vaativat, ja se ei välttämättä ole perusteltua.

On hyvä muistaa, että poliisilla on jo nyt merkittävästi laajennetut valtuudet salaisessa tiedonhankinnassa, pakkokeinoissa ja tiedustelussa, Siksi pitäisi olla erityisen tarkkana, ettei uusia valtuuksia anneta ilman huolellista suhteellisuusarviota.

Lopuksi: Nyt jää vielä epäselväksi, miten käytännössä varmistetaan, että tietoja käytetään vain laissa määriteltuihin tarkoituksiin, miten väärinkäytökset estetään ja miten tavallisen kansalaisen oikeudet turvataan. Nämä ovat todella olennaisia kysymyksiä, joihin on löydettävä vastaukset ennen kuin viranomaisten toimivaltaa näin perustavanlaatuisella tavalla voidaan lisätä.

Arvoisa puhemies! Jaan huolen vakavan rikollisuuden lisääntymisestä ja tarpeesta torjua sitä mahdollisimman tehokkaasti. Samalla pidän tärkeänä, että varmistamme yhteiskunnassamme luottamuksen säilymisen myös sitä kautta, että kansalaisten perusoikeudet pystytään luotettavasti turvaamaan. Tätä tulemme varmasti punnitsemaan ja arvioimaan huolella vielä hallintovaliokunnassa, näin toivon, jotta voimme varmistaa, että esitys on riskien osalta ja kaikin puolin riittävän tarkkarajainen ja myös valvonta on tässä huolella hoidettu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lahdenperä.

17.24 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esityksestä ja niistä lukuisista hyvistä esityksistä, mitä tänne saliin on hallituksen esityksinä tuotu. — Esitys laajentaa biometrisen tiedon käyttöä rikostorjunnassa. Tähän asti passien ja henkilökorttien sormenjälkiä tai kasvokuvia ei ole voitu hyödyntää vakavien rikosten selvittämisessä. Nyt kyse olisi nimenomaan kaikkein vakavimmista rikoksista: terrorismista, henkirikoksista ja lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä. On selvää, että vakavan rikollisuuden torjunta ja turvallisuuden varmistaminen edellyttävät nykyaikaisia keinoja. Lausunnoissa sekä Poliisihallitus, KRP että suojelupoliisi pitivät esitystä tärkeänä ja käytännössä välttämättömänä.

Teknologian kehitys tarjoaa tehokkaan työkalun, ja konkreettisia esimerkkejä on jo siitä, miten biometriset tiedot voisivat ratkaista selvittämättömiä rikoksia ja suojata uhreja. Samalla on totta kai kuitenkin huolehdittava, että turvallisuus ja perusoikeudet sovitellaan yhteen tasapainoisella tavalla. Mutta yhteiskunnallisesti painavin intressi on, että vakavim-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 88/2025 vp

mat rikokset voidaan estää ja selvittää, ja tämä esitys tuo siihen uuden vahvan välineen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

17.25 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos hyvästä esittelystä ministerille.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että poliisin ja Maahanmuuttoviraston hallussa olevia biometrisiä tietoja, kuten sormenjälkiä ja kasvokuvia, voitaisiin käyttää nykyistä laajemmin rikosten torjuntaan ja kansallisen turvallisuuden varmistamiseen. Ehdotuksen taustalla on sekä hallintovaliokunnan että eduskunnan aiempi kanta, jonka mukaan passi-rekisterin ja henkilökorttirekisterin sormenjälkiä tulisi voida hyödyntää kaikkein vakavimpien rikosten ennalta estämisessä ja selvittämisessä. On aivan kiistatonta, että viranomaisilla tulee olla keinot suojella kansalaisiaan terrorismilta, järjestäytyneeltä rikollisuudelta ja muilta vakavilta uhilta. Tämän esityksen tavoitteet — ihmisten hengen, terveyden ja vapauden turvaaminen — ovat painavia ja kannatettavia.

Mutta, arvoisa puhemies, samalla on hyvä muistaa, että kyse on henkilösuojan ytimeistä. Biometriset tiedot ovat yksilön identiteettiin syvällisesti kytkeytyviä tunnisteita. Niitä ei voi muuttaa tai vaihtaa, jos ne kerran joutuvat väriin käsiin. Siksi tällaisen tiedon käsittelyn laajentaminen edellyttää erityistä huolellisuutta ja tarkkarajaista sääntelyä.

Euroopan unionin tietosuojasääntelyssä käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate on keskeinen. Tietoa saa käyttää vain siihen tarkoitukseen, johon se on alun perin kerätty. Jokainen tästä periaatteesta tehtävä poikkeus on poikkeus yksityisyydensuojassa, ja sen vuoksi sen on oltava sekä välttämätön että oikeasuhtainen.

Arvoisa puhemies! SDP suhtautuu esityksen tavoitteisiin myönteisesti, mutta samalla korostamme myös varovaisuutta. Meidän tehtävänäme täällä eduskunnassa on huolehtia, ettei sääntely avaa ovea tarpeettoman laajoille tulkinnoille tai väärin syytösten mahdollisuudelle, ja perustuslakivaliokunnan arvio tulee olemaan tässä suhteessa aivan keskeinen.

Turvallisuus ja yksityisyys eivät ole vastakohtia. Molemmat ovat perusoikeuksia, ja molempia näitä on suojeltava. Yhteiskunnan vahvuus mitataan juuri siinä, kuinka onnistumme turvaamaan kansalaisten turvallisuuden samalla, kun kunnioitamme heidän oikeuttaan yksityisyyteen.

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä katsoo, että valiokuntakäsittelyssä meidän hallintovaliokunnassa on huolellisesti arvioitava esityksen rajaukset ja varmistettava, että biometrisiä tietoja voidaan käyttää vain kaikkein välttämättömissä tilanteissa ja vain täsmällisesti määritellyissä puitteissa. Näin voimme vahvistaa kansalaisten turvallisuuden ja samalla suojella heidän perusoikeuksiaan.

Arvoisa puhemies! Tämä on meidän vastuullamme: löytää se tasapaino, joka tekee Suomesta sekä turvallisen että vapaan yhteiskunnan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

17.29 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Arvostettu ministeri, kiitän esittelystä ja siitä, että nyt todellakin istuva hallitus tekee sen, mitä edelliset eivät tehneet. Nyt pidetään huoli siitä, että hallitus laittaa suomalaisten veroeurot etusijalle ja varmistaa, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 88/2025 vp

jokainen euro tukee turvallisuutta — se on juhlapäivä, kun tällaisen lauseen saa tässä talossa sanoa.

Istuin viime kauden, neljä vuotta, hallintovaliokunnan jäsenenä ja nyt hallintovaliokunnan puheenjohtajana muutaman vuoden. Ollaan usein juteltu siitä, että meidän pitäisi saada ikään kuin rosvot kiinni. Nyt lainsäädäntöä viedään siihen suuntaan, että virkaa tekeville annetaan mahdollisuuksia ja enemmän työkaluja sinne pakkiin, jolla nimenomaan siellä arjen tutkintatyössä saadaan niitä tuloksia tehokkaammin aikaan. Pidän erittäin tärkeänä sitä, että ollaan tultu siihen päivään vihdoinkin — kiitos siitä sisäministeri Rantaselle — että me teemme niitä tekoja, mitä nimenomaan valiokunta on tuonut esiin. Tässä voin lähettää terveisiä arvostamalleni konkarikollegalle, joka siellä kotona toipuu. Hän on usein ottanut esille esimerkin siitä, miksi esimerkiksi Kaisaniemen puistossa makaavan raiskatun ja murhatun nuoren naisen vieressä olevasta limonadipullosta ei voida ottaa sormenjälkiä ja tutkia kaikista mahdollisista rekistereistä. Kuulijoille tiedoksi, että näin todellakin on ollut, se ei ole ollut mahdollista, mutta nyt sisäministeri Rantasen tuomalla esityksellä tämäkin mahdollistuu.

Kaikille meille pitäisi olla itsestäänselvää se, että meidän viranomaisten toiminnan täytyy olla mahdollisimman tehokasta ja rikolliset pitää saattaa vastuuseen. Nämä työkalut mahdollistavat sen paremmin kuin tähänastiset, ja olen siitä erittäin kiitollinen.

Toivon tälle valiokunnassa jouhevaa käsittelyä, samoin kuin kollegat, ja uskonkin, että pääsemme tästä hienosta lakiesityksestä hyvään lopputulokseen.

Kiitoksia ministerille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

17.31 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kaikkein tärkein perustuslailla suojattava hyve on jokaisen henki ja terveys. Itse 20 vuotta poliisina olleena, muutaman henkirikoksen paikalla kokeneena, voin todeta, että se omaisten tuska sillä hetkellä, kun henkirikosta tutkitaan ja syytettyä etsitään, on äärimmäisen kova. Muutaman kerran omallakin kohdalla on ollut tapaus, jossa kerta kaikkiaan tekijää ei meinaa mistään löytyä — tosin tiedetään, että meillä olisi keinoja se selvittää, mutta laki estää tämän selvittämisen. Niissä hetkissä on tuntunut kohtuuttomalta, että yhteiskunta ei halua mahdollistaa näiden tietojen käyttämistä.

Toinen seikka, mikä pitää tässä hetkessä muistaa, on se, että yhteiskunta on muuttunut, maailmanjärjestys on muuttunut ja meidän uhkakuvat ovat muuttuneet. Sen myötä meidän pitää saada uusia keinoja toimia ja hakea sitä tietoa niissä tilanteissa, kun se on aivan välttämätöntä sen tärkeimmän eli hengen ja terveyden suojaamiseksi. Ihan lähihistoriasta tulee mieleen muun muassa, Myyrmäessäkö se oli, tämä nuoren postinjakajan surma, jossa hän kohtasi surmaajansa kerrostalon alaovella ja joka on tälläkin hetkellä täysin pimeä henkirikos. Esimerkiksi tällaisessa tapauksessa, jos tällaisia tietoja voitaisiin käyttää, olisi mahdollista kenties päästä jäljille siitä, kuka on ollut tekijänä.

Pitää myöskin tuoda esiin se, että jo aikaisemminkin rekistereitä on käytetty hyväksi ikään kuin tarkoitussidonnaisuudesta poiketen, esimerkkinä vaikkapa reilu 20 vuotta sitten tapahtunut taksisurma Lahdessa, jossa 20-vuotias taksinkuljettaja surmattiin ja ampumaserekisterin kautta päästiin kiinni ikään kuin tekijään, tässä tapauksessa. Se osoittaa vain sen, että erilaisilla rekistereillä erilaisissa teoissa on iso merkitys, jos se johtaa siihen, että saadaan henkirikoksen tekijä kiinni.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 88/2025 vp

Tämä on tärkeää siksi, että kansainvälisen rikollisuuden ja kaiken muunkin vakavan henkeen ja terveyteen kohdistuvan rikollisuuden kiinnijäämisriski saadaan pidettyä niin korkeana, että koetaan, että siihen ei kannata lähteä, koska siitä Suomessa jää aina kiinni. Tämä on ollut Suomessa hyvällä tasolla, ja se pitää pitääkin hyvällä tasolla, ettei meillä käy notkahdusta, kuten joissakin Pohjoismaissakin jo on käynyt, että iso osa henkirikoksista jää tutkimatta ja ikinä tekijää ei saada selville.

Mitä tulee näihin epäilyksiin siitä, että järjestelmiä käytettäisiin väärin, niin Suomessa on erittäin korkea luottamus viranomaisiin ja heidän taitoonsa ja kykyynsä ja koulutukseensa käyttää järjestelmiä, ja on hyvin poikkeuksellista, että Suomessa käytettäisiin tarkoituksenmukaisesti väärin tämän tyyppisiä järjestelmiä, varsinkaan tämän tyyppisellä tekemuodolla elikkä biometrisiä tunnisteita väärin käyttäen. En näe, mikä olisi edes se motiivi viranomaisella tehdä niin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten, haluaako ministeri kommentoida? Olkaa hyvä.

17.34 Sisäministeri Mari Rantanen: Arvoisa puhemies! Aloitan siitä, että luulen, että mikäli edustajakollega Ben Zyskowicz olisi terveenä, niin hän olisi tänään täällä. Hän on monasti tätä biometriikkaa ja tähän liittyviä asioita nostanut esiin, ja ehkä tässä yhteydessä, jos hän sattuu tätä kuuntelemaan: Kovasti terveisiä ja toipumista. Täällä nyt tämä esitys vihdosta viimein eduskunnalle tuotiin.

No, ensin ehkä haluaisin kommentoida sitä, että totta tosiaan meillä on aika paljon noin niin kuin yleisellä tasolla lainsäädäntövelkaa tässä biometriikan käytössä. Se monessa kohdassa esimerkiksi EU-tasolla ja EU-lainsäädännössä on jo paljon pidemmällä, mutta me tulemme vähän takamatkalta, ja nyt tietysti pyrimme sitä kirmämään. Tällä esityksellä erityisesti on tarkoitus päästä kiinni kaikkein vakaviimpiin rikoksiin ja niiden ennalta ehkäisemiseen, tutkimiseen ja selvittämiseen.

Ymmärrän hyvin sen ajatuksen, mikä täällä nostetaan, että ovatko nyt arkaluonteiset tiedot turvassa. Siihen tällä esityksellä on pyritty. Ensinnäkin tässä noudatetaan EU:n tietosuojalainsäädännön edellytyksiä. Ja mitä tulee tähän käyttötarkoitussidonnaisuuteen, niin totta tosiaan näin se on, että se on perusperiaate, mutta siitä voidaan painavin syin myöskin perustellusti poiketa, ja siitähän tässä on nyt kysymys, että sitten kun on vakavia rikoksia, voidaan tähän mennä.

Sitten ehkä haluan todeta sen, että jos meillä on nämä passisormenjäljet otettu käyttöön vuonna 2009, niin maailma on valitettavan paljon muuttunut siitä sekä uhkaympäristönsä että myöskin tekojen osalta. Näin ollen ajattelen, että tässä kohtaa tämä esitys on mitä suurimmassa määrin tarpeen. Katsoisin, niin kuin täällä nostettiin esiin, että esimerkiksi kun meillä on pimeä henkirikos, jossa siis ihminen on toisen käden kautta menettänyt henkensä, niin jos siellä on ollut mahdollista taltioida tällaiset jäljet ja sitä kautta päästä tekijän jäljille, niin kyllä se on sekä uhrin oikeusturvan että erityisesti hänen omaistensa etu — kuitenkin muistaen, että koskaan yksi yksittäinen asia ei ole rikostutkinnassa se ratkaiseva vaan se on aina kokonaisuus. Eli kun täällä todettiin, kuinka voidaan esimerkiksi estää virheellisiä tunnistuksia, niin koskaan me emme mene yhdellä tiedolla, vaan poliisi ja meidän muut viranomaiset käyttävät useampaa tietoa.

Ehkä nostan tähän vielä virheellisestä tunnistamisesta esiin sen, että esimerkiksi Schengen-järjestelmään kuulutuksiin Suomi on syöttänyt jo pitkään pelkän nimen ja syntymä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 88/2025 vp

ajan, ja uskoisin, että sillä pikemminkin tulee väärää tunnistuksia kuin sillä, että meillä on siellä enemmän dataa, kuten kasvokuvat ja sormenjäljet.

Toivon toki, että eduskunta käsittelee esitystä huolellisesti. Uskoisin, että tällä kuitenkin parannetaan niin meidän turvallisuutta, niin uhrien oikeuksia, niin tekijöiden oikeuksia kuin myöskin erityisesti kansallista turvallisuutta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.